

Hørindustriens Tilstand i Randers Omegn
i de 2 Aar fra 1ste Junii 1836 til
ult. Mai 1838. *)

(Meddeelt af Justitsraad, Amtsforvalter Wilde og Pastor
S. S. Blicher.)

A. Hørgarns Dpfjød.

Medens Vinteren 1836 og Foraaret 1837 er for offentlig Regning affjød Landbeboerne her 81,924 Fjed Hørgarn for 1849 Rbd. 7 β . og i samme Tidsrum 1837 og 1838 ligesaa 77,241 Fjed Hørgarn for 1721 Rbd. 70 β ., som efter det i Kjøbenhavn skeete Eftersyn af Bedkommende er befundet godt, og i enhver Henseende tjenligt til det Brug, hvortil samme var attraaet. For en privat Mand's Regning i Kjøbenhavn er ligeledes i Semesteret 1836 og 37 indfjød her 63,576 Fjed finere Hørgarn for 1379 Rbd. 66 β . og i samme Tidsløb 1837 og 38 59,520 Fjed for 1291 Rbd. 61 β . For en Anden 36,330 Fjed for 812 Rbd. og for en Tredie 7120 Fjed for 156 Rbd., altsaa i omhandlede Termin indfjød: a. for offentlig

*) I hvorvel denne Gienstand allerede har været omtalt i nogle offentlige Blade, har Udgiveren dog antaget, at det ikke vilde være Tidsskriftets Læsere ukjært, her at finde nærværende Beretning som en Fortsættelse af de tidligere Fremstillinger herover, der ere leverede i Tidsskriftet, seneft i 5te B. 2 S.

Regning . . . 159,168 Fjed for en Sum af 3570 Rbd.
 b. for privat

Regning . . . 166,546 — — — 3639 —
 ialt 325,714 Fjed for en Sum af 7209 Rbd.

Berørte Garn=Dpfjød ere, ligesom tidligere, fteete ved Bæver N. Frandsen i Hastrup og Zomfrue Bloch i Randers, og vi holde os overbeviste om, at disse Sagkyndiges Bedømmelse og Eftersyn ved dets Modtagelse har væsentlig bidraget til, at Garnet nu spindes langt bedre end i Begyndelsen; hvilket atter virker til Lærredernes fortrinlige Bonitet.

Den slinke Bæver Frandsens tidligere Tour i 2 Aar rundt om i Districtet med Talthaspen har overordentlig bidraget til dennes Anskaffelse og Benyttelse af Bønderne, som er glædeligt, da denne afgiver Maalestof for Spindets Fjinhed.

Endeel Hørgarn er sikkert desuden indkjøbt af Familieme her i Byen til eget Brug til Bævning, da næsten slet intet fremmed Lærred eller Dreil nu kommer hertil eller kan affættes her. At, uagtet de indløbne meget større Bestillinger paa Hørgarn, saavel til offentlig som privat Brug, ei betydeligere Quantiteter ere blevne leverede, hidrører efter vor individuelle Mening fra at Hørvæven i nævnte 2de Aar kun har været middelmaadig her i Egnen og ei, efter eget Forbrug, afgivet saameget Overflud som i gode Aar, hvisaarsag Bønderne tillige har villet tage den Indtægt ved selv at væve deres Garn i Lærred.

Garn-Indkjøbet til faste Priser har imidlertid været til særdeles Gavn og overveiende Nytte for Huusmændene og de Uformuende, der ei kunne afvente dets Bæring, og som til enhver Tid kunde sælge det til Dpfjoberne mod contant Betaling; og ønskelig var det derfor, om Dpfjøbet deraf til offentlig Brug maatte vedvare.

B. Lærreds-Tilvirkningen,

har, efter Alles Omdømme her, formeentligen gjort fortrinlige Fremskridt til det Bedre i de sidste 6 til 7 Aar, hvortil vel de tidligere betydelige Indkjøb, allermest for offentlig Regning, men og for privat Regning, af Hørgarn, opvundet paa Talhaspen, have hjulpet væsentlig, da Bonden derved lærer at sortere Garnet til Bæring.

Efter skriftlig Opgivende af Hallemesterne er der hallet her i Randers:

fra 1 Julii 1836 til 31 Mai 1837 = 46,600 Al. Lærred;

fra 1 Junii 1837 til 31 Mai 1838 = 63,700 Al. Lærred.

Til offentlig Brug er der i Foraaret 1837 leveret 4092 Alen, anbefalende bedømt af vedkommende Modtagere i Kjøbenhavn, og i Foraaret 1838 3578 Al. ubleget grovt Lærred.

At ei større Qvanta ere præsterede, hidrører nok fra at Bonden finder den limiterede Priis 19 til 20 $\frac{1}{2}$ fl. Al. vel lav efter den fordrede Brede $\frac{1}{2}$, om saa meere da man ei pleier at væve bredere end $4\frac{1}{2}$ Qvarteer; men en Priisforhøielse af 1 fl. pr. Alen vilde sikkert anledige at meget meere sort Lærred blev leveret.

Giver Gud rigelige Hørvoldsaar, formode vi imidlertid, at et langt større Partic ogsaa i Fremtiden vil blive leveret af svært Væred, især fordi Hørrer her til ei behøver at være saa skarpt heglet som til det finere.

Væredsaffætningen for Bønderne var i Foraaret 1838 i Randers meget livlig, og Alt er strax blevet solgt til vel saa høie Priser som de foregaaende Aar.

Nogle Væredshandlere fra andre Byer have indfundet sig paa Torvedagene her og kjøbt endelstuen i Aar henimod 6000 Alen.

En Mand i Kjøbenhavn har ladet her i bemeldte Foraar indkjøbe til Prove 1500 Alen mellemstunt Væred, og vi have seet Brev for at han er vel tilfreds dermed og har anmodet om Meres Anskaffelse.

C. Hørfroe.

For at forstafte Landalmuen godt Sædeherfroe, har Randers Amtshuusholdnings-Selskab, gjennem Anmodning ved dets Formand Kammerherre Amtmand v. Lorentz, ved det Kongel. Landhuusholdnings-Selskabs godhedsfulde Medvirkning ladet i Foraaret 1837 paa Sjælland indkjøbe 88 Tdr. af Vibyegaards og Øbjerggaards Aal; hvilket Froe er blevet fordeelt til Amtets 11 Herreder med 8 Tdr. til hvert og i berørte Egne solgt i Skjeppevis til en Betaling af circa 32 R . lavere pr. Skp. end dets Anskaffelse, indbefattet Fragt og andre Omkostninger, beløb.

Nævnte Amtshuusholdnings-Selskab har ligele-

des i Foraaret 1838 foranstaltet indkjøbt ved det Kongelige Landhuusholdnings-Selskabs Godhed 12 Tdr. nyt Sædehørfroe fra Bibyegaard, hvilket strax er blevet ublaant til Bønder mod at et lignende Quantum af det meest ubartede af den Kongelige circulerende Frøe-Gave fra Aarene 1831 og 1833 er blevet inddraget og solgt, og fandt en lignende Ombytning af 20 Tdr. nyt Frøe, kjøbt fra Bibyegaard, mod ubartet, Sted i Foraaret 1836.

Ved Randers Amtstues Foranstaltning og det Kongelige Landhuusholdnings-Selskabs Velvillie er ligeledes nu i de 5 sidste Aar anskaffet 10 til 12 Tdr. fortrinligt sjællandst Sædehørfroe aarlig, og udsolgt til Bønderne i Skjeppeviis til den Betaling Indkjøbsprisen og Fragt m. m. netto udgjorde.

D. Af Randers Amtshuusholdnings-Selskab er, for fremdeles at bidrage til god Udsæd af Hørfroe hos Bønderne, truffet den Foranstaltning at 5 Hørfvingere i nævnte Foraar, mod Gratification af dets Kasse, have været hele Amtet omkring med deres Skindsolde og uden Betaling rensset alt det Hørfroe, Landalmuen fremkom med til dem.

Dg er saaledes her i Amtet rensset henved 500 Tdr. urcent Hørfroe, som da gav paa det nærmeste 420 Tdr. reent og godt Frøe og 80 Tdr. Dodder og andet Ukrudsfroe. Naar i manglende Fald en stor Deel Frøe saavel fra Østersøen som andre Steder skulde været indkjøbt, sees, at herved er bespart for Amtets Landboere en betydelig Udgiwt.

Det haabes at sliq Rensning vil have god Indflydelse paa det udsaaede Frøe, samt at Bønderne derved tillige ville blive bekendte med saadanne Solds Rytte til Rensning og maaskee anskaffe sig deraf.

Som Beviis for at Bønderne nu skænke Sædens Rensning Opmærksomhed, tillade vi os at bemærke: at den, det Kongelige Landhuusholdnings-Selskab tilhørende, paa Randers Amtstue nu i 8 Aar staaende Rølleste Cylinderskornrensemachine vedvarende benyttes uden Betaling af saa Mange at de maae melde sig forud, for ikke at vorde opholdte af Andre.

E. For at fremme den raae Hørs Bryden og Skjætning i det Storre har Randers Amtshuusholdnings-Selskab givet Gaardmand Jens Madsen i Hastrup Haab om, at skænke ham 200 Rbd. Soly, naar han godtgjør, at hans nu i Anlæg værende Hørtilberednings-Rølle er godt og rigtig konstrueret og benyttes af Beboerne i Omegnen.

Det er mig, Blicher, bekendt at flere Bønder i mit Pastorat, med Hensyn til en saadan forventende Lettelse med Hørens Tilberedelse, have i Aar forøget deres Hørfrø-Udsæd til det Dobbelte.

Vi finde os overtydede om: at en saadan Hørmølle (paa hvilken brydes, skages, og Frøet renses), som rimeligviis drager Anlæg af flere saadanne efter sig, vil bringe Høravlen i denne, som efterhaanden i flere af Landets Egne dertil, at den ganske eller for største Delen vil indtage en Plads i Bondens